

Магістр 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВАЖЛИВІСТЬ ВИБОРУ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Анотація. Розглянуто важливість облікової політики для суб'єкта малого підприємництва, визначено критерії віднесення до цієї категорії суб'єктів господарювання. Наведено фактори, що впливають на формування облікової політики на малих підприємствах. Визначено її роль у досягненні підприємством поставлених цілей.

Аннотация. Рассмотрена важность учетной политики для субъекта малого предпринимательства, определены критерии отнесения к этой категории субъектов хозяйствования. Приведены факторы, влияющие на формирование учетной политики на малых предприятиях. Определена ее роль в достижении предприятием поставленных целей.

Annotation. The importance of the accounting policy for small businesses was studied. The criteria for attributing economic entities to this category were identified. The factors which influence the formation of the accounting policy were determined. Its role in achieving company's goals was defined.

Ключові слова: облікова політика, бухгалтерський облік, суб'єкт малого підприємництва (СМП), Наказ про облікову політику, Наказ про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві.

Кожне підприємство в процесі своєї діяльності повинно вести бухгалтерський облік, не винятком є й суб'єкти малого підприємництва. На підприємстві цей аспект висвітлюється в Наказі про облікову політику та Наказі про організацію бухгалтерського обліку. Ці два документи разом відображають обрану облікову політику підприємства.

Дослідженнями вибору облікової політики на підприємстві займалися такі вчені, як: Ф. Бутинець, С. Голов, В. Пархоменко, М. Пушкар, В. Швець та ін. Питання вибору облікової політики малими підприємствами є недостатньо вивченим, тому потребує подальшого розгляду.

Мета дослідження – підкреслити важливість вибору облікової політики суб'єктами малого підприємництва в Україні.

Для цього будуть визначені такі завдання: розглянути поняття "облікова політика" відповідно до національних та міжнародних положень; визначити фактори, що впливають на формування облікової політики підприємства – представника малого бізнесу; навести складові облікової політики та порушити питання стосовно прийняття окремого П(С)БО для даної економічної категорії.

Об'єктом дослідження виступає суб'єкт малого підприємництва, а предметом – його облікова політика.

У національних та міжнародних стандартах поняття облікової політики має деякі відмінності, а саме:

згідно з НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1];

згідно з МСБО 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" облікова політика – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила і практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та наданні фінансових звітів [2].

Таким чином, у міжнародному законодавстві облікова політика розглядається більш ширше, тому у світі їй приділяють значно більше уваги, ніж на українських підприємствах, але це неправильно, адже саме облікова політика є одним із важелів, за допомогою яких здійснюється вплив на фінансові результати діяльності підприємства.

Відповідно до листа Мінфіна облікова політика має висвітлювати такі аспекти: методи оцінки вибуття запасів; порядок обліку (ідентифіковано чи загалом) і розподілу транспортно-заготівельних витрат; методи амортизації необоротних активів; вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів; періодичність зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку; метод обчислення резерву сумнівних боргів; перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів; перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу; перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг); поріг суттєвості щодо окремих об'єктів обліку тощо [3].

Підприємство самостійно обирає свою облікову політику та прописує всі необхідні аспекти. Це відбувається шляхом видання Наказу про облікову політику та Наказу про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві. На думку автора, доцільним є поєднання цих двох документів в один, адже вони безпосередньо відносяться до ведення бухгалтерського обліку на підприємстві та регулюють все, що з ним пов'язано.

В обліковій політиці підприємства необхідно акцентувати увагу на тих моментах, які мають декілька можливих варіантів, тобто де законодавством чітко не вказано, як треба чинити підприємству. За таких умов, складаючи облікову політику, управлінці повинні ретельно вивчити всі варіанти та визначитися, який саме є найбільш оптимальним та вигідним для підприємства.

Так, наприклад, стосовно амортизації основних засобів законодавством прописано декілька методів, але підприємство не може використовувати їх одночасно. Звісно, зрештою вартість основного засобу буде списана повністю, яким би методом не нараховувалася амортизація, але вибір методу буде по-різному впливати на результати діяльності підприємства. При використанні методу прискореної амортизації основних засобів у перші періоди суми зносу будуть більшими, ніж у кінцевих періодах, тому відповідно прибуток у ці періоди буде навпаки

Тому з цієї точки зору вигідніше швидше амортизувати вартість основних засобів, використовуючи метод прискореної амортизації [4].

Таким чином, існує багато подібних нюансів, які вплинуть на вибір облікової політики на підприємстві, тому слід їх проаналізувати та в Наказі про облікову політику вказати такі варіанти (методи, способи, принципи тощо) ведення бухгалтерського обліку, які будуть найсприятливішими для даного підприємства.

Завдяки обліковій політиці підприємство дотримується принципу послідовності, що сприяє виконанню національних положень й не порушує встановлених правил.

На думку Т. Кучуренко, облікова політика повинна мати дворівневу структуру: макро- та мікрорівень. На макрорівні держава повинна чітко регламентувати нормативними документами склад облікової політики, а на мікрорівні – підприємство повинно самостійно підправляти облікову політику під свої особливості [5]. На сьогодні в Україні відсутнє П(С)БО, присвячене обліковій політиці, тому на підприємствах існує проблема вибору. Звичайно, кожне підприємство складає для себе облікову політику, але до цього воно підходить несумлінно, не розуміючи всю важливість даного процесу. Тому найбільш актуальним в Україні є питання створення спеціального П(С)БО про облікову політику.

Відповідно до Господарського кодексу України до суб'єктів малого підприємництва відносяться юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [6].

На формування облікової політики СМП впливають такі фактори:

розмір підприємства та особливості виду діяльності;

організаційно-правова форма;

кількість працюючих;

вибір форми бухгалтерського обліку;

вибір плану рахунків;

обрана система оподаткування;

обрані форми первинних документів та документообіг та ін.

Облік у СМП є спрощеним, адже вони складають та подають скорочену фінансову звітність за формою Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва, який складається лише з форми № 1 та 2. СМП не складають Примітки до фінансової звітності, тому окремий документ стосовно облікової політики вони обов'язково повинні мати.

Також СМП мають можливість застосовувати спрощений План рахунків, використовувати спрощену систему обліку, у тому числі й спрощену методику обліку витрат, саме це пояснює необхідність складання власної облікової політики на кожному малому підприємстві.

Обрана малими підприємствами облікова політика повинна не тільки встановлювати нечітко сформовані на нормативному рівні елементи облікового процесу, але й, що не менш важливо, допомогти керівництву малого підприємства приймати найефективніші управлінські рішення, що призведе до покращення економічних результатів діяльності підприємства та досягнення поставлених цілей.

Підводячи підсумки, треба сказати, що облікова політика на підприємстві має важливе значення, тому що саме вона висвітлює методи обліку всіх активів, зобов'язань та капіталу СМП, регламентує визнання доходів та витрат підприємства, а також визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Напрями подальших досліджень даної теми можуть полягати у розгляді облікової політики у розрізі необхідності введення спеціального П(С)БО та вдосконаленні облікової політики СМП згідно з особливостями галузі.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

- Література:** 1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua>. – Назва з екрану. 2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>. – Назва з екрану. 3. Лист Міністерства фінансів України "Про облікову політику" № 31-34000-10-5/27793 від 21.12.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>. – Назва з екрану. 4. Черніченко Л. Ю. Вплив облікової політики на фінансові результати діяльності підприємства / Л. Ю. Черніченко // Управління розвитком. – 2013. – № 11. – С. 111–113. 5. Кучуренко Т. Регламентування облікової політики фінансової звітності / Т. Кучуренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 24–34. 6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ligazakon.ua. – Назва з екрану. 7. Горайнова Ю. С. Учет и отчетность малых предприятий в соответствии с МСФО / Ю. С. Горайнова, Л. Н. Стиренко // БИЗНЕС ИНФОРМ – 2011. – № 2. – С. 91–93.